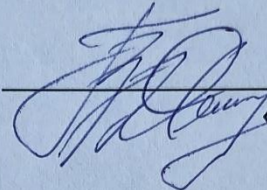

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА**

Кафедра педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувачка кафедри
(Янченко Т.В.)
«30» серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У
ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Третій рівень вищої освіти
За спеціальністю 033 Філософія
Галузі знань 03 Гуманітарні науки
На здобуття освітньо-наукового ступеня доктор філософії

2023-2024 навчальний рік

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін

Протокол №__1__ від 30 серпня 2023 року.

Розробник – Т.В. Янченко, доцент, доктор педагогічних наук

Мова навчання – українська.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Теоретичні засади організації освітнього процесу в закладах вищої освіти» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня спеціальності 033 Філософія. Предметом вивчення навчальної дисципліни є освітній процес у закладах вищої освіти.

Мета викладання навчальної дисципліни «Теоретичні засади організації освітнього процесу в закладах вищої освіти» полягає у підготовці здобувачів освітньо-наукового ступеня «доктор філософії» до професійно-педагогічної діяльності у закладах вищої освіти.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Загальні засади організації освітнього процесу в закладах вищої освіти.
2. Дидактичні та методичні засади організації освітнього процесу в закладах вищої освіти.
3. Організація управління освітнім процесом у закладах вищої освіти.

Завдання навчальної дисципліни:

- оволодіння теоретичними засадами організації освітнього процесу у вищій школі;
- розкриття сутнісних характеристик організації та змісту освітнього процесу, методів, форм організації навчання у вищій освіті;
- засвоєння суті, змісту, форм, методів виховання здобувачів вищої освіти; наукових засад управління освітнім процесом у закладі вищої освіти;
- формування у здобувачів психолого-педагогічних і методичних компетентностей, пов'язаних із викладанням у закладах вищої освіти;
- розвиток у аспірантів прагнення до самовдосконалення, підвищення педагогічної майстерності як майбутніх науково-педагогічних працівників.

Обсяг дисципліни

	Денна форма
Кількість кредитів ECTS	3
<i>Кількість годин :</i>	90
- лекції	18
- практичні	18
- самостійна робота студента	54

Статус навчальної дисципліни – обов’язкова.

Очікувані результати навчання (програмні результати навчання, загальні та спеціальні компетентності), що формуються у процесі вивчення дисципліни «Теоретичні засади організації освітнього процесу в закладах вищої освіти»:

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність розв’язувати комплексні проблеми філософії на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Фахові компетентності:

СК1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у філософії та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з філософії та суміжних галузей.

СК2. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень українською та іноземною мовами, глибоке розуміння іншомовних наукових текстів за напрямом досліджень.

СК3. Здатність застосовувати методи філософського і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій.

СК4. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій

освіті.

СК5. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати міждисциплінарних наукових досліджень у сфері філософії, оцінювати сучасний стан і тенденції розвитку філософії.

СК6. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері філософії, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

Програмні результати навчання:

РН9. Організувати і здійснювати освітній процес у сфері філософії, його наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, застосувати ефективні методики викладання навчальних дисциплін.

Критерії оцінювання результатів навчання

Рівень навчальних досягнень	Бали	Загальні критерії оцінювання навчальних знань студентів
Початковий	0 – 10	Аспірант може розрізнити об'єкт вивчення, відтворити деякі елементи знання щодо організації освітнього процесу у закладах вищої освіти.
	11 – 20	Аспірант фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення – освітній процес у закладах вищої освіти.

	21 – 34	Аспірант відтворює менше половини навчального матеріалу, виконує лише найпростіші завдання.
Середній	35 – 45	Аспірант знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його, повторити за зразком певну операцію щодо виконання завдань.
	46 – 50	Аспірант розуміє основний навчальний матеріал, здатний із помилками й неточностями дати визначення педагогічних понять, виконує прості практичні завдання.
	51 – 60	Аспірант виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена. За допомогою викладача аспірант здатний аналізувати, порівнювати, робити висновки. Аспірант вміє застосувати педагогічні знання під час виконання завдань прикладного характеру за зразком.
Достатній	60 – 67	Аспірант правильно, логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії й факти, уміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, частково контролює власні навчальні дії.
	68 – 74	Знання аспіранта є достатньо повними, він правильно застосовує вивчений педагогічний матеріал у стандартних ситуаціях, вміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки й залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь його повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.
	75 – 82	Аспірант вільно володіє вивченим матеріалом з навчальної дисципліни «Теоретичні засади організації освітнього процесу в закладах вищої

		освіти», застосовує знання в дещо змінених ситуаціях, уміє аналізувати, систематизувати інформацію, доречно використовує термінологію, використовує доречні докази у власній аргументації
Високий		Аспірант володіє глибокими й міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях. Самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї
	83 – 89	Аспірант володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни «Теоретичні засади організації освітнього процесу в закладах вищої освіти», аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, добре володіє спеціальною термінологією, уміє ілюструвати відповідь прикладами, знаходити джерело інформації та аналізувати її, ставити й розв'язувати проблеми.
	90 – 100	Аспірант має системні, дієві знання з навчальної дисципліни «Теоретичні засади організації освітнього процесу в закладах вищої освіти», виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, вміє ставити й розв'язувати педагогічні проблеми, самостійно здобувати й використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї, аналізує її. Аспірант вільно володіє педагогічною термінологією, грамотно ілюструє відповідь прикладами, уміє комплексно застосовувати отримані знання з інших дисциплін для вирішення практичних завдань.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	
83 – 89	B	добре	

75 – 82	C		зараховано
68 – 74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Засоби діагностики результатів навчання та форми контролю навчальних досягнень

Підсумкова (загальна) оцінка з курсу є сумою оцінок (балів), отриманих за окремі оцінювані форми навчальної діяльності, які обирає аспірант.

Оцінюють усі види робіт аспіранта, які показують рівень його підготовки.

1. Робота на практичних заняттях (1 заняття – від 0 до 5 балів), усього – до 45 балів.
2. Самостійна робота (індивідуальна) (від 0 до 35 балів), усього до 35 балів.
3. Письмова робота – від 0 до 10 балів.
4. Творча робота, презентації – від 0 до 10 балів.

Максимальна кількість балів, яку може набрати аспірант за виконання вищенаведених робіт – 100.

Програма та структура навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні засади організації освітнього процесу в зкладах вищої освіти

Тема 1. Вища освіта в Україні у контексті реалізації концептуальних засад Болонського процесу

Система вищої освіти в Україні. Державна політика в галузі вищої освіти. Основні положення Закону України «Про вищу освіту» (2014). Рівні

та ступені вищої освіти. Типи закладів вищої освіти. Національний заклад вищої освіти. Сучасні тенденції розвитку вищої освіти і Болонський процес. Реалізація концептуальних засад Болонського процесу в Україні.

Академічна доброчесність як необхідна умова науково-педагогічної діяльності.

Тема 2. Становлення і розвиток вищої освіти за кордоном та в Україні

Вища школа у стародавньому світі, перші університети в Європі. Основні періоди розвитку вищої освіти за кордоном. Особливості організації вищої освіти в зарубіжних країнах на сучасному етапі.

Витоки вищої освіти в Україні. Братські школи як прообрази закладів вищої освіти. Перший заклад вищої освіти в Україні – Острозька академія. Чернігівський колегіум як осередок освіти та культури Лівобережної України у XVIII ст. Києво-Могилянська академія: виникнення, етапи розвитку, організація навчання, студенти та викладачі. Відкриття та діяльність перших університетів на території України.

Розвиток вищої освіти в XIX – на початку XX ст. Вища школа і освіта в часи Української революції (1917–1921 рр.). Типи закладів вищої освіти, народні університети.

Особливості розвитку вищої освіти в Україні за радянської доби (20-ті – 80-ті рр. XX ст.).

Розвиток і реформування вищої школи й освіти в умовах незалежної України.

Тема 3. Особливості діяльності та педагогічна культура науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти

Педагогічна праця викладача закладу вищої освіти як особлива форма висококваліфікованої розумової діяльності творчого характеру. Основні напрями діяльності науково-педагогічного працівника закладу вищої освіти: навчальна, методична, організаційно-методична, наукова, виховна.

Психолого-педагогічна структура діяльності викладача. Особливості спілкування викладача зі здобувачами вищої освіти. Вимоги до особистості науково-педагогічного працівника закладу вищої освіти. Складники професійної майстерності викладача: професійні знання, педагогічна техніка, педагогічні здібності, професійно значущі якості, зовнішня культура.

Тема 4. Здобувач закладу вищої освіти як суб'єкт освітнього процесу

Поняття про вік як форму розвитку особистості, індивідуалізація як ступінь розвитку суб'єктивності людини юнацького віку. Психологічні особливості розвитку здобувача вищої освіти: криза юності, вступ в епоху самостійного життя, своєрідність молодості. Соціальний, моральний та інтелектуальний розвиток здобувачів вищої освіти. Особливості адаптації здобувачів до освітнього процесу у закладі вищої освіти, педагогічна взаємодія з ними; урахування культурологічної, особистісно-індивідуальної своєрідності здобувачів вищої освіти.

Особливості та етичні принципи роботи з різними категоріями здобувачів вищої освіти (обдаровані, сироти, іноземці, з проблемами у навчанні, з інвалідністю, вагітними, з малими дітьми тощо).

Змістовий модуль 2. Дидактичні та методичні засади організації освітнього процесу в закладах вищої освіти

Тема 5. Організація та зміст освітнього процесу у закладах вищої освіти. Освітня програма, навчальний план, робоча програма навчальної дисципліни та силабус.

Сутнісна характеристика поняття «освітній процес у закладах вищої освіти». Мета освітнього процесу у закладі вищої освіти. Закономірності та принципи організації освітнього процесу у закладі вищої освіти. Співвідношення понять «освітній процес» та «процес навчання». Сутність і структура процесу навчання. Структура діяльності суб'єктів процесу навчання.

Внутрішні положення закладу вищої освіти з питань організації освітнього процесу; освітня програма.

Зміст вищої освіти. Професійні стандарти та стандарти вищої освіти. Характеристика освітніх програм і навчальних планів підготовки фахівців у закладі вищої освіти. Навчальний план як нормативний документ, що визначає організацію освітнього процесу. Типовий навчальний план, робочий навчальний план, індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти. Характеристика програм навчальних дисциплін. Сутність та структура робочої навчальної програми та силабусу. Навчальна література: функції, структура, вимоги.

Тема 6. Форми організації навчання у закладах вищої освіти

Форми навчання у закладах вищої освіти: інституційна (денна, вечірня, заочна, дистанційна, мережева) та дуальна. Форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти: навчальні заняття (лекція; лабораторне, практичне, семінарське, індивідуальне заняття; консультація; індивідуальне завдання); самостійна робота; практична підготовка; контрольні заходи (поточний, підсумковий та повторний контроль).

Лекція як форма організації навчання у закладі вищої освіти. Переваги й недоліки лекції. Види лекцій та їх характеристика. Підготовка та проведення лекції. Організація навчання на семінарському занятті. Види семінарських занять і методика їх проведення. Технологія та техніка організації й проведення практичних, лабораторних, індивідуальних занять, консультацій і колоквиумів.

Тема 7. Методи та засоби навчання у закладах вищої освіти

Поняття про методи навчання, їх класифікація. Методи навчання у вищій освіті. Характеристика окремих методів (бесіда, дискусія, лекційний метод, робота з книжкою, демонстрація, відеометод, вправа, лабораторний метод, практичний метод, ігрові методи, методи програмованого навчання). Інтерактивні методи навчання. Критерії добору методів навчання.

Засоби навчання. Засоби унаочнення. Технічні засоби навчання. Місце і роль комп'ютерних технологій у процесі навчальної і науково-дослідної діяльності.

Тема 8. Сучасні технології навчання у закладах вищої освіти

Поняття «педагогічна технологія», «освітня технологія», «технологія навчання». Сучасні технології навчання у закладах вищої освіти. Технологія проблемного навчання. Кейс-технологія. Групові технології в освітньому процесі. Ігрові технології навчання. Комп'ютерні технології в сучасних дидактичних схемах. Технологія дистанційного навчання.

Тема 9. Самостійна та науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти

Сутність і значення самостійної навчально-пізнавальної діяльності у вищій освіті. Види та рівні самостійної роботи. Структура самостійної роботи. Педагогічне керівництво самостійною роботою здобувачів. Завдання науково-дослідної роботи здобувачів у закладі вищої освіти. Види науково-дослідної роботи здобувачів. Курсові та кваліфікаційні роботи. Підготовка наукових доповідей, тез, статей; виступи на наукових заходах.

Тема 10. Контроль та оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Контроль навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти. Компоненти, функції і види контролю. Методи і форми контролю результатів навчання. Вимоги до контролю якості навчальної роботи здобувачів вищої освіти.

Система та критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти. Форми атестації здобувачів вищої освіти.

Тема 11. Організація виховної роботи зі здобувачами вищої освіти

Сутність процесу виховання, закономірності та принципи виховної роботи у закладі вищої освіти. Основні напрями виховання здобувачів вищої освіти. Методи та форми виховання у закладі вищої освіти. Куратор академічної групи. Формування студентської спільноти, шляхи розв'язання педагогічних конфліктів.

Змістовий модуль 3. Організація управління освітнім процесом у закладах вищої освіти

Тема 12. Управлінська та кадрова організація освітнього процесу в закладі вищої освіти

Завдання, напрями діяльності і структура закладу вищої освіти. Принципи та структура управління закладом вищої освіти. Функції керівника закладу вищої освіти, інституту, факультету, кафедри.

Зміст роботи вченої ради закладу вищої освіти, вченої ради факультету, інституту. Наглядова рада закладу вищої освіти. Збори (конференція) трудового колективу. Робочі та дорадчі органи управління закладом вищої освіти. Діяльність органів громадського самоврядування в системі управління закладом вищої освіти. Студентське самоврядування. Наукові товариства студентів (курсантів, слухачів), аспірантів, докторантів і молодих учених.

Основні структурні підрозділи закладу вищої освіти, їх діяльність. Факультет як основний структурний підрозділ закладу вищої освіти. Фактори, що впливають на створення необхідних кафедр закладу вищої освіти. Адміністративні відділи закладу вищої освіти. Діяльність навчального відділу закладу вищої освіти. Формування контингенту здобувачів вищої освіти різних форм навчання. Переведення, відрахування та поновлення здобувачів вищої освіти. Академічна та професійна кваліфікація науково-педагогічних працівників. Процедура конкурсного добору науково-педагогічних працівників.

Тема 13. Роль деканату в організації освітнього процесу у закладі вищої освіти

Характеристика факультету як основного структурного підрозділу закладу вищої освіти. Система управління на факультеті. Роль декана в діяльності факультету. Роль заступника декана з навчальної роботи в організації освітнього процесу на факультеті. Напрями діяльності деканату: організаційний, навчальний, методичний, науковий, виховний. Перелік документації деканату. Складання графіку освітнього процесу; розкладу навчальних занять, заліково-екзаменаційних сесій.

Тема 14. Роль кафедри в організації освітнього процесу у закладі вищої освіти

Кафедра як базовий структурний підрозділ закладу вищої освіти. Завідувач кафедри, його функціональні обов'язки. Основні напрями діяльності і завдання кафедри. Організаційна, навчальна, методична, наукова, виховна діяльність кафедри. Документація кафедри. Роль кафедри в організації та проведенні навчальних занять, консультацій, різних видів практик.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	денна форма						
	Разом	у тому числі					
		л	пр	лаб.	інд.	срс	
	1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Вища освіта в Україні у контексті реалізації концептуальних засад Болонського процесу	14	2	4		-	-	8
Тема 2. Становлення і розвиток вищої освіти за кордоном та в Україні	10	2	2		-	-	6
Тема 3. Особливості діяльності та педагогічна культура науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти	4	-	-		-	-	4
Тема 4. Здобувач закладу вищої освіти як суб'єкт освітнього процесу	2						2

Разом за змістовим модулем 1	30	4	6	-	-	20
Тема 5. Організація та зміст освітнього процесу у закладах вищої освіти. Освітня програма, навчальний план, робоча програма навчальної дисципліни та силабус.	14	2	8	-	-	4
Тема 6. Форми організації навчання у закладах вищої освіти	4	2	-	-	-	2
Тема 7. Методи та засоби навчання у закладах вищої освіти	4	2	-	-	-	2
Тема 8. Сучасні технології навчання у закладах вищої освіти	12	4	4	-	-	4
Тема 9. Самостійна та науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти	4	-	-	-	-	4
Тема 10. Контроль та оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти	4	-	-	-	-	4
Тема 11. Організація виховної роботи зі здобувачами вищої освіти	4	-	-	-	-	4
Разом за змістовим модулем 2	46	10	12	-	-	24
Тема 12. Управлінська та кадрова організація освітнього процесу в закладі вищої освіти	5	2	-	-	-	3
Тема 13. Роль деканату в організації освітнього процесу у закладі вищої освіти	4	1	-	-	--	3
Тема 14. Роль кафедри в організації освітнього	5	1	-	-	-	4

процесу у закладі вищої освіти						
Разом за змістовим модулем 3	14	4	-	-	-	10
Усього годин	90	18	18	-	-	54

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вища освіта в Україні у контексті реалізації концептуальних засад Болонського процесу	4
2	Історія вищої освіти в Україні	2
3	Характеристика освітніх програм і навчальних планів підготовки фахівців у закладі вищої освіти	4
4	Характеристика програм навчальних дисциплін	4
5	Сучасні технології навчання у закладах вищої освіти	4

САМОСТІЙНА РОБОТА

Опрацювання наукових джерел: монографій, статей, підручників (робота в бібліотеках та в мережі інтернет), ґрунтовне дослідження окремих теоретичних питань курсу – 54 години.

Методи навчання

У процесі проведення навчальних занять (лекцій, практичних) передбачено застосування таких методів: пояснення, лекція, бесіда, дискусія, робота в малих групах, мозкова атака, ілюстрування, демонстрування, виконання завдань проблемного та творчого характеру, розв'язування педагогічних задач, самостійна робота, метод індивідуальних навчально-дослідних завдань з подальшим обговоренням, використання презентацій, роздаткового дидактичного матеріалу тощо.

Методи контролю

- залік;

- усне та письмове опитування;
- співбесіда;
- стандартизовані тести;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Засоби діагностики успішності та якості навчання

- робота та доповіді на практичних заняттях;
- виконання самостійних робіт;
- творча робота, презентації;
- усна відповідь;
- письмова робота.

Розподіл балів Розподіл балів за темами

Поточне оцінювання та самостійна робота														Письмова робота	Творча робота	Сума	
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2							Змістовий модуль 3						
Тема	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14			
Бали	13	8	3	2	23	3	3	13	2	2	2	2	2	2	10	10	100

Розподіл балів за формами контролю

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Виконання самостійної роботи	14	2 або 3 залежно від теми	35
Усне опитування і робота на практичному занятті	9	5	45
Творча робота, презентації	1	10	10
Письмова робота	1	10	10
Усього:			100

Методичне забезпечення

1. Навчальна програма.
2. Робоча програма навчальної дисципліни.
3. Перелік рекомендованої літератури з курсу.

4. Методичні матеріали до практичних занять.
5. Силабус.

Рекомендовані джерела інформації

Базова

1. Автономія і врядування у вищій освіті України: монографія. URL: https://ihed.org.ua/wpcontent/uploads/2018/09/Avtonomiya-ta-vryaduv-VO_monogr_IVO-2015-192p_avtorskolektiv.pdf.
2. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#n10>
3. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
4. Міровська М. Концептуальна модель управління освітнім процесом закладу освіти на основі кейс-менеджменту. *Імідж сучасного педагога*. 2018. № 3 (180). С. 30-35. URL : <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/131686>
5. Оржель О. Сучасні підходи до оцінювання студента як чинник підвищення якості вищої освіти. *Problems and prospects of higher education system development in modern society: monograph* / Н. Lebedynets, V. Levkulych, V. Muromets, O. Orzhel, O. Palamarchuk, V. Riabchenko, N. Salnikova, Yu. Skyba, K. Tryma, N. Fialko, L. Chervona. Sofia: VUZF Publishing House “St. Grigorii Bogoslov”, 2020. pp. 188, illus., tabs., bibls. С. 126–144.
6. Основи педагогіки та інноваційні технології у вищій школі: збірник тестових завдань для аспірантів – здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня підготовки – «Доктор філософії (PhD)» (денна форма навчання) / уклад. Л. І. Васецька. Запоріжжя : [ЗДМУ], 2019. 166 с.
7. Паламарчук О. Викладання в університеті на засадах лідерства: навч. посіб. Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 40 с. URL: https://ihed.org.ua/wpcontent/uploads/2018/09/vikladannya_v_Univers_na_zasada_h_liderstva._Palamarchuk.O_2016_40c.pdf
8. Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти»: затвердж. Наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 23.03.2021 № 610. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/standarty/2021/03/25/Standart%20na%20grupu%20profesiy_Vykladachi%20zakladiv%20vyshchoyi%20osvity_25.03.pdf
9. Стандарти вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovometodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzheni-standarti-vishoyi-osviti>

10. Стандарти та рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). Київ: ТОВ «Поліграф плюс», 2015.
11. Теоретичні засади науково-дослідницької діяльності суб'єктів освітнього процесу університетів: практ. посібн. / авт. кол.: В. Майборода, О. Ярошенко, Ю. Скиба; за ред. О. Ярошенко. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2015. 174 с. https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2018/09/Teoriya_nauk-doslidiyaln_Univers_2015_174p_IBO_Mayboroda-Yaroshenko-Skiba.pdf
12. Шоробура І.М., Долинський Є.В., Долинська О.О. Менеджмент вищої освіти: навч. посібн. / Хмельн. гуманіт.-пед. акад. Хмельницький: Заколотний М.І., 2015. 256 с.
13. Group & Cooperative Learning; Students as Classroom Leaders <https://ablconnect.harvard.edu/group-cooperative-learning-students-classroom-leaders> 2. Fostering Motivation <https://ablconnect.harvard.edu/fostering-motivation>
14. Hara B. Lesson Planning for the University Classroom https://www.chronicle.com/blogs/profhacker/lesson-planning-for-the-universityclassroom?bc_nonce=ktqjyzvxrsgkocs2vslx7&cid=reg_wall_signup
15. Jansen T. HIGHER EDUCATION IN THE DIGITAL ERA: The current state of transformation around the world in the digital era. https://iauaiu.net/IMG/pdf/technology_report_2019.pdf

Додаткова

1. Виноградова В.Є., Юрченко В.І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти: навч. посіб. Київ: Каравела, 2018. 296 с.
2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: підручн. за модульно-рейтинг. системою навчання / 2-ге вид. Київ: Центр учб. літ., 2018. 384 с.
3. Головенкін В.П. Педагогіка вищої школи: підручн. / 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/29032>
4. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: підручник для студ. вищ. навч. закл. / 3-ге вид., випр. Київ: Академвидав, 2015. 304 с.
5. Зайченко І.В., Теслюк В.М., Каленський А.А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи : підручн. / за ред. І.В.Зайченка. Київ: Ліра-К, 2017. 484 с.
6. Інновації у вищій освіті: вітчизняний і зарубіжний досвід: навч. посібн. / І.В.Артёмов, І.П.Студеняк, Й.Й.Головач, А.В.Гусь. Ужгород: ПП «АУТДОР-ШАРК», 2015. 360 с.
7. Каплінський, В. В. Методика викладання у вищій школі: навч. посібн. Київ: КНТ, 2019. 225 с.
8. Кучинська І.О. Педагогіка вищої школи : навч. посібн. Кам'янець-Подільський : Зволейко Д.Г., 2020. 291 с.
9. Мухіна Г.В. Педагогіка та психологія вищої школи: навч.-метод. посібн. Київ: Дакор, 2020. 178 с.

10. Педагогіка та психологія вищої школи: навч.-метод. посібник для самостійної роботи студентів / автор-упорядник В.І. Староста. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2021. 68 с.
11. Староста В.І. Тестовий контроль психолого-педагогічної підготовки магістрів та аспірантів: навч. посібн. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. 100 с.
12. A Handbook for Teaching and Learning in Higher Education: Enhancing Academic Practice. URL:
<https://drive.google.com/file/d/1F8JmsgvjEk6Mehlri9l0kgtcyYeZLHai/view?usp=sharing>
13. Cooperative learning. URL:
https://www.kaganonline.com/catalog/cooperative_learning.php
14. Graham Gibbs. 53 Powerful Ideas All Teachers Should Know About. URL:
<https://www.seda.ac.uk/>
15. The Higher Education Academy lecturing. URL: <https://www.advance-he.ac.uk/knowledgehub/lecturing>

Інформаційні ресурси

1. <http://www.mon.gov.ua/> – сайт Міністерства освіти та науки України.
2. <http://www.intellect-invest.org.ua> – портал сучасних педагогічних ресурсів.
3. <http://www.library.kr.ua/libworld/elib.html> – бібліотеки в Інтернеті.
4. <https://dnrb.gov.ua/ua/> – Державна науково-педагогічна бібліотека імені В.О. Сухомлинського НАПН України.
5. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
6. <http://www.nbuv.gov.ua/eb/ep.html> – електронний фонд наукових публікацій.
7. <https://epub.chnpu.edu.ua/jspui/> – репозитарій Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.
8. <http://chnpu.edu.ua/university/about/public-info> – внутрішні Положення Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.